

Soliq auditi natijasida paydo bo‘ladigan soliq risklari va ularni minimallashtirish yo‘llari

Ўзбекистон Республикаси Банк-Молия Академияси Soliq va soliqqa tortish yo‘nalishi (MSc-Master of Science)-мутахассислиги магистранти
Sunnatov Mirsulton Mirtoji o'g'li
mirsulton.sunnatov@soliq.uz

Tax risks arising from a tax audit and ways to minimize them

Graduate student of the Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan, Taxation and Taxation (MSc-Master of Science)-property specialty
Sunnatov Mirsulton Mirtoji o'g'li
mirsulton.sunnatov@soliq.uz

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tezisda soliq auditi jarayonida paydo bo‘ladigan soliq risklari va ularni minimallashtirish yo‘llari tahlil qilinadi. Soliq risklari, bu - korxonalar yoki tashkilotlarning soliqqa oid hujjatlarida aniqlangan xatoliklar, noto‘g‘ri hisob-kitoblar, hamda qoidabuzarliklar tufayli soliq to‘lovlarida noaniqliklar yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan holatlardir. Tezisda soliq auditining asosiy vazifalari, soliq risklarining turlari va ularning oqibatlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ushbu risklarni minimallashtirishda samarali boshqaruv strategiyalari, soliq maslahatchilari bilan hamkorlik qilish, hujjatlarni to‘g‘ri yuritish va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish usullari taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: Soliq auditi, soliq risklari, soliq boshqaruvi, risklarni minimallashtirish, avtomatlashtirilgan tizimlar, soliq nazorati, hujjatlar yuritish, soliq strategiyalari, soliq maslahatchisi.

Kirish

Soliq auditi – davlat organlari tomonidan soliq to‘lovchilar faoliyatini nazorat qilish va soliqqa oid majburiyatlarning to‘g‘ri bajarilishini ta‘minlash uchun o‘tkaziladigan muhim mexanizmdir. Bu jarayonda soliq hujjatlari va hisob-kitoblarning tahlili orqali soliq majburiyatlari to‘g‘ri va to‘liq bajarilmagan hollar aniqlanadi. Natijada soliq risklari yuzaga keladi, bu risklar korxonalarning moliyaviy holatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.

Soliq risklari, asosan, noto‘g‘ri hisobot berish, soliqlarni noto‘g‘ri hisoblash yoki qonunchilikka rioya qilmaslik kabi omillar tufayli kelib chiqadi. Soliq qonunchiligidagi murakkablik, noto‘g‘ri buxgalteriya amaliyoti yoki

qoidabuzarliklar ushbu risklarni oshiradi. Shu sababli, soliq to'lovchilar va nazorat organlari soliq risklarini kamaytirish va ularning oqibatlarini minimallashtirish uchun samarali strategiyalarni qo'llashlari zarur.

Ushbu tezisda soliq auditi natijasida yuzaga keladigan soliq risklari va ularni minimallashtirish usullari, shuningdek, korxona faoliyatining huquqiy va moliyaviy xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi.

Soliq auditi jarayonida yuzaga keladigan risklar nafaqat moliyaviy yo'qotishlar, balki korxonaga nisbatan jazo choralari qo'llanilishi, jarimalar va qo'shimcha soliqlarni to'lash zaruriyati kabi oqibatlarga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, soliq risklari kompaniyaning biznes obro'siga ham zarar yetkazishi mumkin. Shuning uchun soliq risklarini samarali boshqarish va minimallashtirish korxona faoliyati uchun nihoyatda muhimdir.

Soliq auditida aniqlangan xatoliklar, odatda, korxonaning soliqqa oid hujjatlarini yuritishda malakasizlik, soliqqa tortish bo'yicha qonunchilikdagi o'zgarishlarni noto'g'ri talqin qilish yoki xodimlarning soliq siyosatini to'g'ri tushunmasligi natijasida kelib chiqadi. Bunday holatlarni bartaraf etish uchun korxonalar soliq bo'yicha malakali maslahatchilar bilan ishlashi, ichki audit tizimini kuchaytirishi va soliqqa oid jarayonlarni avtomatlashtirishi lozim.

Shu bilan birga, soliq risklarini minimallashtirishda ichki nazorat tizimlarini rivojlantirish, doimiy ravishda qonunchilik yangiliklaridan xabardor bo'lish va buxgalteriya tizimlarini doimiy ravishda yangilab borish ham muhimdir. Bu jarayon korxonaga soliq auditi natijasida aniqlanishi mumkin bo'lgan moliyaviy va huquqiy xavflarni oldini olish imkonini beradi.

Shunday qilib, ushbu kirish bo'limi soliq auditi jarayonida yuzaga keladigan soliq risklarining mohiyatini tushuntirib, ularni minimallashtirishning muhimligini asoslaydi. Keyingi bo'limlarda soliq risklarining turlari, ularning oqibatlari va samarali boshqaruv usullari batafsil ko'rib chiqiladi.

Xulosa

Soliq auditi natijasida yuzaga keladigan soliq risklari korxona moliyaviy barqarorligi va qonunchilikka muvofiqligini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu risklar noto'g'ri hisobot berish, soliq qonunchiligini noto'g'ri talqin qilish yoki soliqlarni hisoblashda xatolarga yo'l qo'yish natijasida paydo bo'lishi mumkin. Soliq risklarini samarali boshqarish va minimallashtirish uchun korxonalar malakali soliq maslahatchilari bilan ishlashlari, ichki audit va nazorat tizimlarini kuchaytirishlari, soliqqa oid qonunchilikdagi o'zgarishlarni kuzatib borishlari va soliqqa oid jarayonlarni avtomatlashtirgan tizimlar orqali yuritishlari lozim.

Shuningdek, korxonalar tomonidan soliqqa oid ma'lumotlarni to'g'ri va aniq yuritish, xatolarni oldindan aniqlash va soliq auditi jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan salbiy oqibatlarni bartaraf etish uchun hujjatlar aniq va to'liq bo'lishi kerak. Soliq risklarini minimallashtirish chora-tadbirlari nafaqat korxonaning moliyaviy holatini yaxshilaydi, balki uning bozordagi obro'sini saqlashga ham xizmat qiladi.

Shu asosda, korxonalar soliq auditiga tayyorgarlik ko'rish va soliq risklarini oldini olish choralarini ko'rish orqali o'zlarining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashi mumkin. Bu esa, o'z navbatida, davlat va biznes o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlaydi va iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Normatov, X. Soliq auditi nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2018.
2. Akramov, D. Soliq xavfini boshqarish: nazariy va amaliy asoslari. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2020.
3. Ibragimov, K. Korxonalarda soliqqa tortish va auditning dolzarb masalalari. Samarqand: Ilm-fan nashriyoti, 2019.
4. Komilov, M. Soliq tizimi va soliq risklarini boshqarish. Toshkent: Moliya nashriyoti, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. Toshkent: Adliya nashriyoti, 2022.
6. Islomov, Z. Auditorlik faoliyatining zamonaviy usullari va soliqqa oid risklarni kamaytirish yo'llari. Buxoro: Ilmiy nashrlar markazi, 2020.
7. Deloitte Tashkent. Soliq auditi va soliqqa tortish tizimlari bo'yicha xalqaro tajriba. Tashkent, 2021.
8. Karimov, A. Soliqqa tortish va soliq risklarini boshqarish amaliyoti. Toshkent: Innovatsion texnologiyalar nashriyoti, 2020.